

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การประเมินผลในรูปแบบการถอดบทเรียนผลการดำเนินโครงการของ
กรมกิจการเด็กและเยาวชนตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

โดย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เมษายน 2569

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. ความเป็นมา

การประเมินผลในรูปแบบการถอดบทเรียนผลการดำเนินโครงการของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เป็นการดำเนินงานตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 9 (3) ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้นและหมวด 8 มาตรา 45 ที่กำหนดให้ส่วนราชการจัดให้มีคณะผู้ประเมินอิสระ ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติการเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจ ของประชาชนผู้รับบริการ และความคุ้มค่าในภารกิจนั้น โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ดำเนินการติดตาม และประเมินผล และได้้นำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ราชการประจำปี มาปรับใช้ในการจัดทำแผนงานและโครงการในช่วงปีถัดไป

วัตถุประสงค์การประเมินครั้งนี้คือ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ภายใต้แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยใช้แนวทางการถอดบทเรียน (Lesson Learned) และ 2) เพื่อวิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนที่ได้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม แนวทางการพัฒนา ก่อนดำเนินงานโครงการ ระหว่างการดำเนินงานโครงการ และหลังการดำเนินงานโครงการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม ภายใต้แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยการประเมินให้ความสำคัญต่อบุคลากรของกรมกิจการเด็กและเยาวชนที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงที่มาของโครงการ/กิจกรรม การทบทวนความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกิจกรรม และบุคลากรยังสามารถค้นหาคำตอบและแนวทางการปรับปรุง และพัฒนาจากการดำเนินการหรือประสบการณ์ผ่านกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการที่เกิดขึ้น (Project Management) โดยใช้รูปแบบการประเมินผ่านการถอดบทเรียน (Lesson Learned) ซึ่งจะจำแนกการดำเนินการตามระยะเวลาโครงการเป็น 3 ลักษณะช่วงเวลา คือ การถอดบทเรียนก่อนดำเนินโครงการ การถอดบทเรียนระหว่างดำเนินโครงการ และการถอดบทเรียนหลังการดำเนินโครงการ

การประเมินผลกรมกิจการเด็กและเยาวชนครั้งนี้ ได้คัดเลือกโครงการเพื่อการประเมินผลและถอดบทเรียนจำนวน 5 โครงการ โดยลักษณะโครงการทั้ง 5 โครงการที่เลือกขึ้นมา เป็นโครงการที่มีลักษณะสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นโครงการจัดการเชิงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังกรณีโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กดั่งกรณีโครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในครอบครัวทดแทน กิจกรรมจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ (Kinship Care) การลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กดั่งกรณีโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด การสร้างหุ้นส่วนในการพัฒนาเด็กดั่งกรณีโครงการซ่อม เสริม สร้าง บ้านที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็ก และการปกป้องคุ้มครองเด็กดั่งกรณีโครงการพัฒนาระบบและขับเคลื่อนกลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน กิจกรรมการขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558

สำหรับกรอบแนวคิดและวิธีวิทยาในการประเมิน คณะผู้ประเมินประยุกต์ใช้แนวคิดแบบผสมผสาน เพื่อให้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและปรับปรุงโครงการอย่างทันท่วงที
2. การประเมินต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อการวิเคราะห์ตั้งแต่การออกแบบโครงการ (ต้นน้ำ) การบริหารจัดการ (กลางน้ำ) จนถึงผลสัมฤทธิ์และบทเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ (ปลายน้ำ)
3. แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมและมีอำนาจในการตัดสินใจปรับปรุงงานของตนเอง
4. ตัวแบบการวิเคราะห์โครงการเชิงรุก STAR Model เพื่อใช้ประเมินคุณภาพข้อเสนอโครงการใน 5 มิติ ได้แก่ ความเข้มข้น ความมั่นคงแน่นอน ความสอดคล้องเชื่อมโยง ความเกี่ยวข้องของชุมชนและประสิทธิผล

2. การวิเคราะห์สาระสำคัญของโครงการ

การวิเคราะห์โครงการสำคัญ 5 โครงการ พบว่ามีสาระสำคัญดังนี้

โครงการ	แนวคิดและวัตถุประสงค์หลัก	ผลลัพธ์และคุณค่าที่เกิดขึ้น
1. เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	เป็นการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็ก (และครอบครัว) ให้มีคุณภาพตั้งแต่แรกเกิด อันเป็นการสร้างความเสมอภาคและหลักประกันเพื่อความอยู่รอด ปัจจุบันให้เงินอุดหนุน 600 บาท/เดือน สำหรับเด็ก 0-6 ปี ในครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 100,000 บาท/คน/ปี ซึ่งเป็นการลงทุนในทุนมนุษย์ตั้งแต่ต้นน้ำ ถือเป็นสิทธิด้านสวัสดิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี	โครงการเงินอุดหนุนมิได้เพียงมุ่งให้ความสำคัญที่การพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กเท่านั้น แต่ยังช่วยประคับประคองครอบครัว และส่งเสริมให้ครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเด็กมีโภชนาการดีขึ้น เข้าถึงบริการสุขภาพ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่แม่และครอบครัว

โครงการ	แนวคิดและวัตถุประสงค์หลัก	ผลลัพธ์และคุณค่าที่เกิดขึ้น
<p>2. กิจกรรมครอบครัวอุปถัมภ์ (Kinship Care)</p>	<p>สร้างสายสัมพันธ์และความอบอุ่น ช่วยให้เกิดบรรยากาศการอยู่ร่วมกันแบบเกื้อกูลกันภายในครอบครัวเพื่อป้องกันเด็กเข้าสู่สถานรองรับโดยไม่จำเป็น มุ่งให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูและเติบโตในครอบครัวผ่านเงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าเลี้ยงดู 2,000 บาทต่อเดือนต่อคน</p>	<p>ในปี 2568 สามารถจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้แก่เด็กได้ถึง 5,357 ราย เบิกจ่ายงบประมาณได้ครบถ้วนร้อยละ 100 และมีการติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินผลการเลี้ยงดูได้ครอบคลุมถึง 5,077 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 95.85 ของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เด็กได้รับปัจจัยพื้นฐานที่ดีขึ้น เช่น อาหาร เสื้อผ้า ชุดนักเรียน และที่นอนใหม่ ซึ่งส่งผลต่อความสุขและสภาพจิตใจของเด็กอย่างชัดเจน อีกทั้งเด็กได้รับการดูแลเลี้ยงดูด้วยความรัก (Be Loved, Beloved) ได้รับโอกาสทางการศึกษา และมีพัฒนาการสมวัย</p>
<p>3. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย</p>	<p>เป็นการลงทุนในมนุษย์ (เด็กปฐมวัย) ที่มีความคุ้มค่าและสำคัญที่สุด แลกการส่งเสริมศักยภาพผู้ดูแลเด็ก โดยการยกระดับศูนย์รับเลี้ยงเด็กปฐมวัยของรัฐและเอกชนให้ดำเนินงานตามมาตรฐานชาติ ผ่านหลักสูตร HighScope เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และกระบวนการ Plan-Do-Review เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างวินัยและการกำกับตนเองของเด็กอันเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญ (EF: Executive Functions) ของเด็ก</p>	<p>ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาศักยภาพ ขณะที่เด็กได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการสมวัย และเหมาะสมครอบคลุม 5 ด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ วินัย สังคม และสติปัญญา การนำหลักสูตร HighScope มาใช้ส่งผลให้เด็กมีระเบียบวินัยและรู้จักหน้าที่ของตนเองอย่างเห็นได้ชัด เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น กล้าตัดสินใจ และมีวินัย มีการใช้ระบบ ECDIS ติดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กทั่วประเทศกว่า 50,000 แห่ง</p>

โครงการ	แนวคิดและวัตถุประสงค์หลัก	ผลลัพธ์และคุณค่าที่เกิดขึ้น
<p>4. ช่อม เสริม สร้าง บ้าน ที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก</p>	<p>พัฒนาที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับเด็กกลุ่มเปราะบาง จากการให้ความช่วยเหลือแบบชั่วคราวเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืน โดยใช้บ้านเป็นจุดเริ่มต้นในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านเครือข่าย CSR และจิตอาสา โดยไม่มีการตั้งงบประมาณจากส่วนกลาง แนวคิดสำคัญคือ “เด็กต้องปลอดภัยในบ้านของเด็ก ไม่ใช่ปลอดภัยในบ้านพักเด็กและครอบครัว”</p>	<p>โครงการมีความก้าวหน้าในการปรับปรุงสภาพบ้านอย่างต่อเนื่องและก้าวกระโดด โดยในปี 2566 ดำเนินการได้ 136 หลัง ปี 2567 เพิ่มขึ้นเป็น 1,716 หลัง และในปี 2568 สามารถดำเนินการได้สูงถึง 1,807 หลัง การเพิ่มขึ้นของเป้าหมายเกิดจากการปรับเปลี่ยนนโยบายจากเดิมที่กำหนดเพียงจังหวัดละ 1 หลัง เป็นการกำหนดเป้าหมายตามขนาดของจังหวัด โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญซึ่งเกิดจากความร่วมมือในรูปแบบ CSR ของเครือข่ายภาคเอกชนและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทำให้เด็กได้รับความปลอดภัยในการอยู่อาศัย รวมถึงลดความเสี่ยงจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ</p>
<p>5. ขับเคลื่อนงานตาม พ.ร.บ. หอพัก พ.ศ. 2558</p>	<p>พ.ร.บ. หอพัก พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายเพียงฉบับเดียวที่มุ่งเน้นการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในหอพัก โดยเฉพาะ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับชาติ จังหวัด และท้องถิ่น การปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน มุ่งเน้นการเฝ้าระวังทางสังคมและความปลอดภัยสำหรับนักเรียน นักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักเอกชนและหอพัก สถานศึกษา เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย ผ่านการขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการทุกระดับ</p>	<p>การพัฒนาระบบข้อมูลและเครื่องมือสนับสนุนทั้งคู่มือคู่มือต้นแบบมาตรฐานหอพัก และคู่มือแนวทางการประกาศเกียรติคุณหอพักเอกชน สำหรับการปรับปรุงคู่มือหอพักมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมถึงการส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบกิจการในการดูแลเด็กแทนผู้ปกครองผ่านกิจกรรมการประกวดหอพักดีเด่น</p>

3. ผลการประเมินถอดบทเรียนโครงการระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำ และระยะปลายน้ำ

การประเมินถอดบทเรียนโครงการระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำ และระยะปลายน้ำของแต่ละโครงการทั้ง 5 โครงการซึ่งเป็นโครงการสำคัญ (Flagship) ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) **โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด** มีเป้าหมายที่จะสร้างหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานแก่เด็กแรกเกิด โดยรัฐได้บูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กแรกเกิดได้รับการคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม และสามารถเข้าถึงสวัสดิการดังกล่าวอย่างเหมาะสม ทัวถึง และเท่าเทียม อีกทั้งยังมุ่งหวังว่าจะเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของผู้ปกครอง และสามารถนำเด็กเข้ารับบริการทางสาธารณสุขและบริการอื่นของรัฐที่จำเป็น เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และเด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ซึ่งจะเป็นการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กในครัวเรือนยากจน ถือเป็น การเสริมสร้างพื้นฐานสำคัญในการเติบโตอย่างมีคุณภาพในช่วงวัยต่อไป เพื่อให้สามารถเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของชาติในอนาคต

สรุปประเด็นสำคัญจากการประเมินถอดบทเรียนโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยมีรายละเอียดการประเมินในแต่ละระยะดังนี้

1. **การประเมินถอดบทเรียนระยะต้นน้ำ (Upstream Evaluation)** การประเมินในระยะนี้มุ่งเน้นที่ความเหมาะสมของข้อเสนอโครงการก่อนการดำเนินงานโดยพิจารณาเกี่ยวกับสาระสำคัญของการออกแบบและวางแผนโครงการ พบว่า

- **จุดแข็ง:** โครงการมีระดับคุณภาพสูงที่สุดในด้านความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายในระดับต่าง ๆ โดยแนวคิดโครงการสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับชาติ มีการออกแบบหน่วยงานรองรับ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่) เมื่อสิ้นสุดโครงการเพื่อความยั่งยืน
- **ความท้าทายและข้อเสนอแนะ**
 - **คุณสมบัติของผู้รับผิดชอบ:** ควรมีทีมงานที่มีประสบการณ์ตรงและแบ่งบทบาทหน้าที่ให้สัดส่วนภาระงานมีความเหมาะสม โดยเฉพาะด้านการติดตามและประเมินผล
 - **การทำงานร่วมกับพื้นที่:** ต้องการศูนย์กลางการดำเนินงานที่คล่องตัว มีการสื่อสารบริบทความต้องการกับหน่วยงานพื้นที่ให้ชัดเจน และใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับภาระงานจริง

2. **ระยะกลางน้ำ (Midstream Evaluation)** เป็นการประเมินระหว่างการทำงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที โดยพิจารณาสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการและกระบวนการดำเนินโครงการ

- **ผลการดำเนินงาน:** โครงการสามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การดำเนินงานตามแผน การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการ และการติดตามกำกับเพื่อปรับปรุงโครงการ
- **ความสำเร็จเชิงประจักษ์:**
 - สามารถแก้ไขข้อมูลที่ถูกปฏิเสธ (Reject) ในระบบได้สำเร็จ 100% (จำนวน 17,631 ราย) ทำให้เด็กได้รับเงินตามสิทธิ
 - การทำสำรวจ (X-ray) ค้นหาเด็กที่ตกหล่นในพื้นที่นำร่องพบเด็กที่เข้าไม่ถึงสิทธิเพิ่มขึ้น 1,112 ราย

3. ระยะเวลาปลายน้ำ (Downstream Evaluation) เป็นการวิเคราะห์ถึงผลสัมฤทธิ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังสิ้นสุดโครงการเพื่อดูความสำเร็จ ความคุ้มค่า และบทเรียนสำหรับการขยายผล

- **ผลลัพธ์และผลกระทบ**
 - เด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนมีโภชนาการและสุขภาพดีกว่า และเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้มากขึ้น
 - ช่วยเสริมความเข้มแข็งให้มารดาในการดูแลเด็กและมีอำนาจการตัดสินใจใช้จ่ายเพื่อสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก
 - เกิดเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็งระหว่างท้องถิ่นและ พมจ. ในการส่งต่อข้อมูลและลงทะเบียนเชิงรุก
- **ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ**
 - ข้อจำกัดด้านบุคลากร: เจ้าหน้าที่ในพื้นที่มีน้อยแต่ต้องรับผิดชอบหลายกลุ่มเป้าหมาย ทำให้การติดตามคุณภาพชีวิตทำได้ไม่ทั่วถึง
 - ความคลาดเคลื่อนของเป้าหมาย: นโยบายมุ่งเน้นการติดตามเด็กที่อายุครบ 6 ปีตามตัวชี้วัด (KPI) มากเกินไป จนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการเด็กกลุ่มตกหล่นจากระบบ
 - งบประมาณและค่าครองชีพ: เงินอุดหนุน 600 บาทต่อเดือน ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพปัจจุบัน และการเบิกจ่ายงบประมาณบางช่วงมีความล่าช้า

ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคุณภาพโครงการในอนาคต

- **การทบทวนหลักเกณฑ์:** ในระยะสั้นควรพิจารณาเพิ่มวงเงินเป็น 1,000 บาทต่อเดือน และควรขยายวงเงินถึง 3,000 บาทในระยะต่อไปเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และทบทวนเกณฑ์รายได้เฉลี่ยครอบครัว (ปัจจุบันไม่เกิน 100,000 บาท/คน/ปี) ซึ่งถือว่าต่ำเกินไปในสถานการณ์ปัจจุบัน
- **ระบบการติดตาม:** ควรพัฒนาฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และประสานกลไกในพื้นที่ เช่น อพม. หรือ อสม. ช่วยติดตามคุณภาพชีวิตเด็กอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (จากที่เป็นอยู่ บางพื้นที่มีการติดตามเพียงครั้งเดียวเมื่อเด็กอายุครบ 6 ปี) แทนการใช้เจ้าหน้าที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

- **การเชื่อมโยงสวัสดิการ:** ควรมีระบบส่งต่อข้อมูลเด็กที่อายุครบ 6 ปีไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กได้รับสวัสดิการและการศึกษาอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการจัดการรายกรณี
- **ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมให้การสนับสนุนงบประมาณ** สำหรับการดูแลเด็กแรกเกิด รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ของครัวเรือนที่เปราะบาง

2) โครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในครอบครัวทดแทน กิจกรรมจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ (Kinship Care) มีเป้าหมายในการจัดหาครอบครัวทดแทนชั่วคราวให้กับเด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กที่บิดามารดาไม่สามารถเลี้ยงดูได้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูอยู่ในครอบครัวที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน และป้องกันไม่ให้เกิดการส่งเด็กเข้าสู่สถานรองรับโดยไม่จำเป็น โดยส่งเสริมให้เด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสอยู่กับครอบครัว เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างดีที่สุด และมากกว่านั้นคือ “ได้รับความรัก และเป็นที่รัก” (Be Loved, Beloved) ที่สำคัญ ครอบครัวอุปถัมภ์ถือเป็นแหล่งหล่อเลี้ยงชีวิตของเด็กให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและเสริมพลังผ่านการพัฒนาความรู้ ความสามารถเฉพาะทางของครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้การพึ่งตนเองที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ หากครอบครัวดังกล่าวประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในภาวะยากลำบากหรือยากจน กรมกิจการเด็กและเยาวชนจะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์แบบรายเดือน เพื่อให้ครอบครัวอุปถัมภ์สามารถดูแลเด็กต่อไปได้ และเด็กได้รับโอกาสในการศึกษาและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

สรุปประเด็นสำคัญจากการประเมินถอดบทเรียนโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยมีรายละเอียดการประเมินในแต่ละระยะดังนี้

1. ระยะต้นน้ำ (Upstream Evaluation) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับความพร้อมของข้อเสนอโครงการก่อนการดำเนินงาน โดยพิจารณาถึงการออกแบบและวางแผนโครงการ ซึ่งพบว่า

- **จุดแข็ง:** โครงการได้รับคะแนนระดับคุณภาพสูงสุดในด้าน **ประสิทธิผลของโครงการ** (ค่าเฉลี่ย 4.2 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) เนื่องจากโครงการมีการกำหนดแนวคิดและเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน และมีระยะเวลาดำเนินงานที่เหมาะสม
- **ประเด็นที่ต้องพัฒนา**
 - **ความเกี่ยวข้องของชุมชน** โดยโครงการมีคะแนนด้านความเกี่ยวข้องของชุมชนที่คะแนน 3.2 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน จำเป็นต้องเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินโครงการ
 - **คุณสมบัติบุคลากร** ควรมีจำนวนบุคลากรให้เพียงพอต่อภาระงาน เพื่อไม่ให้เกิดบทบาทซ้ำซ้อนจนส่งผลเสียต่อการติดตามและประเมินผล

- **ทรัพยากร** การจัดสรรงบประมาณควรสอดคล้องกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการจริง และการวางแผนการดำเนินการจัดการปัญหาเด็กที่ต้องการการแก้ไขปัญหาแบบรายกรณีและมีความต่อเนื่อง

2. ระยะกลางน้ำ (Midstream Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างดำเนินโครงการเพื่อติดตามความก้าวหน้าและวิเคราะห์กระบวนการการบริหารงาน พบว่า

- **ผลการดำเนินงานที่สำเร็จ:** สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามขั้นตอนใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารงบประมาณ (เบิกจ่ายได้ร้อยละ 100) การบริหารจัดการโครงการ (การให้เงินอุดหนุนรายเดือน 2,000 บาท และการจัดประชุมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่) ทำให้ผลการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์ คิดเป็น ร้อยละ 100 และการติดตามกำกับโครงการ พบว่า เด็กได้รับการติดตามการเลี้ยงดูเด็ก จำนวน 5,077 คน คิดเป็นร้อยละ 95.85
- **ข้อจำกัด:** การดำเนินงานตามแผนในส่วนของกิจกรรมการปรับปรุงระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กแบบครอบครัวอุปถัมภ์ พ.ศ. 2544 ยังดำเนินการได้ไม่ครบถ้วนตามแผนที่กำหนดไว้
- **ความสำเร็จเชิงประจักษ์:** ในปีงบประมาณ 2568 มีเด็กได้รับเงินอุดหนุนและจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ได้ 5,357 ราย และจากการเยี่ยมบ้านพบว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัย ได้รับโอกาสทางการศึกษา และมีความสุข

3. ระยะปลายน้ำ (Downstream Evaluation) เป็นการประเมินความสำเร็จหลังสิ้นสุดโครงการและบทเรียนที่ได้รับ เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ซึ่งพบว่า

- **ผลลัพธ์เชิงบวก:**
 - **คุณภาพชีวิต:** เด็กได้รับปัจจัยพื้นฐานครบถ้วน ได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ มีความสุขมากขึ้น
 - **โอกาสทางการศึกษา:** มีการติดตามผลการเรียนใกล้ชิด และแนะนำทุนการศึกษาต่อเนื่องจนถึงระดับมหาวิทยาลัย
 - **ความสัมพันธ์ในครอบครัว:** เกิดความผูกพันแบบเกื้อกูลกัน และเงินอุดหนุนช่วยลดภาระทำให้ครอบครัวมีแรงจูงใจในการดูแลเด็กเองโดยไม่ต้องส่งเข้าสถานสงเคราะห์
- **อุปสรรคสำคัญ**
 - **บุคลากรและระบบงาน:** การเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายเจ้าหน้าที่บ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องในการส่งต่อข้อมูล และการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานในพื้นที่
 - **กฎหมายไม่สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน:** ระเบียบปี 2544 ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งอยู่ระหว่างความพยายามแก้ไขเพื่อเพิ่มหมวด "ครอบครัวอุปถัมภ์แบบเครือญาติ"

- **งบประมาณจำกัด:** ทำให้การขยายจำนวนครอบครัวอุปถัมภ์ทำได้ยาก และยังขาดระบบติดตามเด็กที่อายุเกิน 18 ปี

ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคุณภาพโครงการในอนาคต

- **การพัฒนาฐานข้อมูล:** ควรพัฒนาระบบติดตามเด็กที่มีประสิทธิภาพ เช่น การนำ AI มาใช้สำหรับการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อวางแผนการติดตามความเป็นอยู่ของเด็กอย่างเป็นปัจจุบัน
- **การขยายสิทธิ:** พิจารณาขยายเกณฑ์การช่วยเหลือเด็กที่อายุเกิน 18 ปีที่ยังเรียนไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานเนื่องจากเข้าเรียนช้ากว่าเกณฑ์
- **การประเมินหลังพ้นสิทธิ:** พัฒนาระบบติดตามเด็กหลังพ้นข้อกำหนด (Post Foster Care Evaluation) เพื่อความต่อเนื่องในการใช้ชีวิต
- **การพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่:** เพิ่มทักษะเฉพาะทาง เช่น การให้คำปรึกษาเด็กกลุ่มเปราะบางหรือเด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษ เช่น เด็กในภาวะซึมเศร้า เป็นต้น

3) **โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย** ด้วยแนวคิดการลงทุนในเด็กปฐมวัยคือการสร้าง "ทุนมนุษย์" ตั้งแต่ต้นน้ำ โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัยมีความมุ่งหมายที่จะให้เด็กได้รับการพัฒนาการที่ดีจะมีทักษะพื้นฐานที่แข็งแกร่ง (ทั้งทักษะด้านสติปัญญาและทักษะทางสังคมอารมณ์) ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการศึกษา การมีงานทำ และการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2568 โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัยมีเป้าหมายในการส่งเสริม กำกับติดตามคุณภาพของการพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้มีการบริหารจัดการและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยที่เข้ารับบริการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ อีกทั้งเพื่อส่งเสริม พัฒนา และสร้างความร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อยกระดับศูนย์รับเลี้ยงเด็กในสถานประกอบการให้มีการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

สรุปประเด็นสำคัญจากการประเมินถอดบทเรียนโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัยพบว่า มีรายละเอียดดังนี้

1. **ระยะต้นน้ำ (Upstream Evaluation)** เป็นการประเมินความพร้อมและคุณภาพของข้อเสนอโครงการก่อนการดำเนินงานผ่านการวิเคราะห์การออกแบบและวางแผนโครงการ ซึ่งพบว่า

- **จุดแข็ง:** โครงการได้รับคะแนนระดับคุณภาพสูงสุดในด้านประสิทธิผลของโครงการ (ค่าเฉลี่ย 4.6 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) โดยโครงการมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ปฏิบัติและวัดผลได้จริง ทีมงานมีประสบการณ์สูงและเข้าใจบริบทพื้นที่เป็นอย่างดี รวมถึงมีการกำหนดระยะเวลาที่เพียงพอต่อการบรรลุเป้าหมาย
- **ความสอดคล้อง:** แนวคิดโครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และนโยบาย "5x5 ฝ่าวิกฤตประชากร" ที่มุ่งเน้นการมีศูนย์เด็กเล็กคุณภาพใกล้บ้าน

- **ข้อเสนอแนะ:** ควรเพิ่มความสำคัญกับการกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกิดขึ้นได้จริงในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง/ ผู้ดูแลเด็ก

2. ระยะกลางน้ำ (Midstream Evaluation) การประเมินในระยะนี้ครอบคลุม 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระบบสารสนเทศตามมาตรฐานชาติ และการสนับสนุนสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน โดยเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารจัดการและกระบวนการดำเนินโครงการ พบว่า

- **ผลการดำเนินงาน:** ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถดำเนินงานได้ครบถ้วน 100% ในทุกลักษณะงาน ทั้งการดำเนินงานตามแผน การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการ และการติดตามกำกับเพื่อปรับปรุง โดยพบว่าผลที่เกิดขึ้นในแต่ละลักษณะดังนี้
 - ผลที่เกิดขึ้นกับเด็กกลุ่มเป้าหมาย พบว่า เด็กมีร่างกายแข็งแรง ผ่อนคลาย การปรับอารมณ์เพื่อพร้อมรับการเรียนรู้ มีพัฒนาการเหมาะสม 5 ด้าน (ร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ วินัย สังคมสติปัญญา) รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัย มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ รู้จักเชื่อมโยง และความเป็นเหตุเป็นผล และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น ก่อเกิดสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว
 - ผลที่เกิดขึ้นกลุ่มเป้าหมายครูปฐมวัยและผู้พัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัย พบว่า ครูเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในกิจกรรมสำหรับเด็ก ครูเกิดแรงบันดาลใจและเกิดความมั่นใจในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยที่ผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็ก ครูและผู้ปกครองสามารถสังเกตพฤติกรรม พัฒนาการของเด็ก และรู้จักตัวตนของเด็กเพิ่มขึ้น อีกทั้งครูและผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการโต้ตอบผ่านการบ้านของเด็ก ขณะที่ผู้พัฒนาศักยภาพเด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านเด็กปฐมวัย
 - ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ผู้ปกครองเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองและเด็กมีปฏิสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น ทำให้สายใยภายในครอบครัวมีความเข้มแข็งมากขึ้น ผู้ปกครองและครูสามารถสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการของเด็ก และรู้จักตัวตนของเด็กเพิ่มขึ้น
 - ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร อบต./ทต. ผู้บริหารสถานศึกษา ผอ.รพ./รพสต. ผอ.กองการศึกษา หน.ศพต. ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในพื้นที่
- **ประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล:** มีการใช้ระบบ ECDIS เพื่อติดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กกว่า 50,000 แห่งทั่วประเทศ และใช้เครื่องมือ DSPM ประเมินเด็กรายบุคคล ซึ่งพบว่าเด็กส่วนใหญ่ (กว่า 8,000 รายจากกลุ่มตัวอย่าง) มีพัฒนาการสมวัย

- **กลไกความร่วมมือ:** มีการทำ MOU ร่วมกับ 10 หน่วยงาน เพื่อบูรณาการฐานข้อมูลเด็กปฐมวัย ลดความซ้ำซ้อนและช่วยให้การส่งต่อบริการ (เช่น กรณีเด็กอ่อนหรือพัฒนาการล่าช้า) ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำได้รวดเร็วขึ้น

3. ระยะเวลาปลายน้ำ (Downstream Evaluation) เป็นการประเมินความสำเร็จหลังการดำเนินงาน และบทเรียนที่ได้รับ พบว่า

- **ความสำเร็จเชิงประจักษ์**
 - **ด้านเด็ก:** เด็กมีระเบียบวินัยและรู้จักหน้าที่ (Self-Regulation) ผ่านหลักสูตรการเรียนรู้ HighScope ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ หรือ Integrated Child – Centered Active Learning project (ICAP) เช่น การล้างมือหรือเก็บกระเป๋ากายได้ภายใน 2-3 วันหลังเริ่มฝึก
 - **ด้านครูและผู้ปกครอง:** ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Growth Mindset) จากเดิมที่มองว่าหลักสูตรใหม่เป็นภาระ มาเป็นผู้สนับสนุนเมื่อเห็นเด็กมีวินัยมากขึ้น ส่วนผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเด็กและครูมากขึ้น
- **ความท้าทายและอุปสรรค**
 - **บ้านรับเลี้ยงเด็กนอกระบบ:** สถานรับเลี้ยงเด็กขนาดเล็กที่มีเด็กต่ำกว่า 6 คน ซึ่งยังไม่ได้จดทะเบียน เป็นกลุ่มที่เข้าไม่ถึงมาตรฐานความปลอดภัยและสวัสดิการ
 - **งบประมาณและบุคลากร:** ปริมาณงานเพิ่มขึ้นผกผันกับงบประมาณที่ได้รับ รวมถึงความท้าทายในการดูแล "ครอบครัวข้ามรุ่น" (ปู่ย่าตายายเลี้ยงหลาน) ที่อาจขาดความเข้าใจมาตรฐานการดูแลสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในอนาคต

- **การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กที่ไม่ได้จดทะเบียน:** โดยเฉพาะสถานรับเลี้ยงเด็กขนาดเล็กที่มีเด็กต่ำกว่า 6 คน ควรใช้ระบบ "จดทะเบียน" ในระดับท้องถิ่นแทนการจดทะเบียนเต็มรูปแบบเพื่อเก็บข้อมูลและสร้างแรงจูงใจด้วยงบประมาณค่าอาหาร (นม) หรือสื่อการเรียนรู้ เพื่อจูงใจให้เข้าระบบ
- **การเสริมพลังครอบครัว:** มุ่งเน้นการลงเยี่ยมบ้าน (Home-based care) เพื่อให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในครอบครัวข้ามรุ่น ให้เข้าใจเรื่องโภชนาการและการพัฒนาการเด็กที่ถูกต้อง
- **นวัตกรรมการเรียนรู้:** ควรจัดทำสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ประกอบการได้ตลอดเวลา

4) โครงการซ่อมเสริม สร้าง บ้านที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างโอกาสให้เด็กและครอบครัวที่มีความเปราะบางด้านที่อยู่อาศัยเข้าถึงสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยที่มีความปลอดภัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยในที่อยู่อาศัยให้กับ

เด็กกลุ่มเปราะบางผ่านกลไกความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างหุ้นส่วนการพัฒนาสังคม ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ (CSR) ในการสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ หรือร่วมให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงสภาพบ้านของเด็กและครอบครัวที่มีความเปราะบางด้านที่อยู่ เนื่องจากบ้านเป็นพื้นที่หลักที่เด็กสามารถใช้ชีวิตและเติบโต การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ ลดอันตรายและผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากอุบัติเหตุ หรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด และแนะนำแนวทางการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรงในทุกสภาพแวดล้อม

สรุปประเด็นสำคัญจากการประเมินถอดบทเรียนโครงการซ่อม เสริม สร้าง บ้านที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก พบว่า มีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะต้นน้ำ (Upstream Evaluation) เป็นการประเมินคุณภาพของข้อเสนอโครงการและความพร้อมก่อนเริ่มดำเนินการ โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับการออกแบบและวางแผนโครงการ ซึ่งพบว่า

- **จุดแข็ง:** โครงการได้รับคะแนนระดับคุณภาพสูงสุดในด้านประสิทธิผล (ค่าเฉลี่ย 5.0) เนื่องจากมีการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุอย่างชัดเจน มีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง และใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการสร้างความเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดผลลัพธ์ทั้งในเชิงปริมาณเกินค่าเป้าหมาย และผลลัพธ์เชิงคุณค่าเกี่ยวกับความปลอดภัยในด้านการอยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมาย
- **ความสอดคล้อง:** แนวคิดโครงการมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และภารกิจของหน่วยงาน โดยเน้นการบูรณาการข้อมูลจากระบบ CPIS และเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เดือดร้อนที่สุด
- **ความท้าทายและข้อเสนอแนะ:** แม้จะมีคุณภาพสูงแต่ในมิติด้าน ความมั่นคงแน่นอนและความเกี่ยวข้องของชุมชนยังมีคะแนนเฉลี่ยที่ 4.6 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เนื่องจากโครงการมิได้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการ หากแต่เป็นการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภาคเอกชนในพื้นที่ (CSR) ทั้งนี้ คณะผู้ประเมินจึงเสนอให้เพิ่มความสำคัญกับการกำหนดตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่วัดผลได้จริง และต้องระมัดระวังเรื่องภาระงานที่ซ้ำซ้อนของเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการดำเนินงาน

2. ระยะกลางน้ำ (Midstream Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างการทำงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าและการจัดการทรัพยากร โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารจัดการและกระบวนการดำเนินโครงการ พบว่า

- **ผลการดำเนินงาน:** โครงการสามารถดำเนินการได้ครบถ้วนใน 3 ด้านหลัก คือ การดำเนินงานตามแผน การบริหารงบประมาณ (ผ่านเครือข่ายภาคี) และการบริหารจัดการโครงการ
- **ความสำเร็จเชิงประจักษ์:** มีความก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดอย่างต่อเนื่องในการซ่อมแซมบ้านให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยปี 2566 ดำเนินการได้ 136 หลัง ปี 2567 เพิ่มขึ้นเป็น 1,716 หลัง และปี 2568 สามารถดำเนินการได้ถึง 1,807 หลัง

- **จุดอ่อนสำคัญ:** โครงการนี้ ไม่ได้กำหนดกิจกรรมด้านการติดตามกำกับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงไว้ ทำให้ขาดกลไกในการตรวจสอบคุณภาพระหว่างการดำเนินโครงการและการติดตามประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ

3. ระยะเวลาปลายน้ำ (Downstream Evaluation) เป็นการประเมินความสำเร็จหลังสิ้นสุดโครงการ และบทเรียนจากการดำเนินโครงการ ซึ่งพบว่าแนวคิดการเปลี่ยนแปลงโครงการนี้เปลี่ยนมุมมองจากการสงเคราะห์เป็น "การสร้างความร่วมมือทางสังคม" ผ่านกลไก CSR ในพื้นที่ และมีแนวคิดการดำเนินโครงการที่ว่า "เด็กต้องปลอดภัยในบ้านของเด็ก ไม่ใช่ปลอดภัยในบ้านพักเด็กและครอบครัว" ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงผลสัมฤทธิ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า

- **ความคุ้มค่าและยั่งยืน:** การไม่มีงบประมาณภาครัฐรองรับโดยตรงกลายเป็น "โอกาส" ที่ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของ (Ownership) ในพื้นที่ โดยเครือข่าย CSR และชุมชนต้องระดมทรัพยากรกันเอง ทำให้โครงการมีความยั่งยืนและลดขั้นตอนระบบราชการ สามารถดำเนินการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทันท่วงที
- **ปัญหาและอุปสรรค**
 - **ทัศนคติลบของเจ้าหน้าที่บางส่วน:** เนื่องจากไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง ทำให้ต้องแบกรับภาระในการประสานขอรับบริจาคเอง
 - **ขาดงบประมาณทางเทคนิค:** แม้จะได้วัสดุจาก CSR แต่ยังคงขาดงบประมาณสำหรับค่าแรง ค่าติดตั้ง หรือค่าอาหารสำหรับอาสาสมัคร
 - **ความเปราะบางของครอบครัว:** พบว่าปัญหาบ้านไม่ปลอดภัยมักมาคู่กับปัญหาครอบครัว จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาทั้งสองด้านไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคุณภาพโครงการในอนาคต

- **การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์:** ควรมีการกำหนดนโยบายและสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานร่วมกับเครือข่าย CSR ในระดับจังหวัดให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันให้ชัดเจน และควรมีการกำหนดแผนแม่บท (Master Plan) ในระดับจังหวัด เพื่อให้ภาคเอกชนเห็นภาพรวมและเลือกสนับสนุนได้ตามความต้องการ
- **การกำหนดมาตรฐาน:** ควรมีการกำหนดมาตรฐานบ้านขั้นต่ำที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก เช่น การกำหนดขนาดพื้นที่ การแยกสัดส่วนพื้นที่อยู่อาศัยที่ชัดเจน
- **การบูรณาการความร่วมมือ:** ควรทำงานร่วมกับกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวไปพร้อมกับการซ่อมบ้าน
- **มาตรการจูงใจ:** ศึกษาแนวทางการระดมทุนหรือการบริจาคที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชน (เช่น การลดหย่อนภาษี) เพื่อขยายฐานการสนับสนุน

5) โครงการพัฒนาระบบและขับเคลื่อนกลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน กิจกรรมการขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 มีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานหอพักตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 ซึ่งถือเป็นกฎหมายคุ้มครองเด็กและเยาวชนในหอพักเพียงฉบับเดียว โดยมีกลไกการขับเคลื่อนทุกระดับผ่านคณะกรรมการระดับชาติ คณะอนุกรรมการ คณะกรรมการจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวได้การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำกับดูแลการประกอบกิจการหอพักให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้เกิดแนวทางและวิธีการในการกำกับดูแลการประกอบกิจการหอพักให้มีความเหมาะสม เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างการศึกษา และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งเป้าหมายสำคัญของโครงการคือ 1. เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในหอพักได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมาย 2. หอพักเอกชนที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการหอพัก จำนวน 10,462 แห่ง จัดบริการหอพักได้ตามมาตรฐานของกฎกระทรวงการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการหอพัก พ.ศ. 2560 และหอพักที่ไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการหอพัก จำนวน 2,845 แห่ง เข้าสู่กระบวนการขอรับใบอนุญาตตามกฎหมาย

สรุปประเด็นสำคัญจากการประเมินถอดบทเรียนโครงการพัฒนาระบบและขับเคลื่อนกลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน กิจกรรมการขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 พบว่ามีรายละเอียดดังนี้

1. **ระยะต้นน้ำ (Upstream Evaluation)** เป็นการประเมินคุณภาพของข้อเสนอโครงการก่อนการดำเนินงานเพื่อพิจารณาความพร้อมและความสอดคล้องของแผนงานผ่านการวิเคราะห์การออกแบบและวางแผนโครงการ พบว่า

- **จุดแข็ง:** โครงการมีคุณภาพระดับสูงสุดในด้านความสอดคล้องเชื่อมโยง เนื่องจากแนวทางการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน รวมถึงภารกิจของหน่วยงาน และยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- **การออกแบบโครงการ:** มุ่งเน้นการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- **ประเด็นที่ต้องพัฒนา:** พบว่าโครงการมีคุณภาพในด้านความเข้มข้นและความมั่นคงแน่นอนต่อโครงการ ในค่าเฉลี่ยที่ 2.9 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยการพัฒนาโครงการในระยะต่อไปควรกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น และเพิ่มความถี่ในการดำเนินกิจกรรมให้เพียงพอที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้จริง รวมถึงงบประมาณที่สอดคล้องกับภาระงานและกิจกรรมในโครงการ และที่สำคัญผู้รับผิดชอบโครงการรวมถึงทีมงานโครงการ ควรมีการกำหนดจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบให้เพียงพอต่อกิจกรรมภายใต้โครงการ และเพียงพอต่อการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยที่มีปริมาณภาระงานที่เหมาะสม

2. ระยะกลางน้ำ (Midstream Evaluation) เป็นการวิเคราะห์การบริหารจัดการและกระบวนการดำเนินโครงการ หรือการประเมินระหว่างการทำงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าและการจัดการทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งพบว่า

- **ผลการดำเนินงาน:** โครงการสามารถดำเนินการได้ครบถ้วน 100% ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการโครงการ และการติดตามกำกับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงการ
- **ข้อจำกัดเชิงกระบวนการ:** ในส่วนของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน มีขั้นตอนที่ "ทำไม่ครบ" คือ การโอนจัดสรรงบประมาณให้ พมจ. เพื่อจัดประชุมคณะกรรมการเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นข้อจำกัดด้านการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
- **กลไกการสื่อสาร:** มีการสร้างกลุ่มไลน์ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้คำปรึกษาและประสานงานได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินงานมีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. ระยะปลายน้ำ (Downstream Evaluation) เป็นการประเมินความสำเร็จและอุปสรรคหลังสิ้นสุดการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นและสรุปบทเรียนสำคัญ ซึ่งพบว่า

- **ความสำเร็จเชิงประจักษ์**
 - **บทบาท "โซ่ข้อกลาง":** กรมกิจการเด็กและเยาวชนทำหน้าที่เป็นแกนกลางประสานงาน สนับสนุนวิชาการ และจัดการประชุมคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อให้เกิดการคุ้มครองเด็ก ตามกฎหมาย
- **เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานระดับพื้นที่**
 - ผู้บริหารหน่วยงานให้ความสำคัญ โดยเฉพาะนายกเทศมนตรีและทีมผู้บริหารที่ให้สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและอัตรากำลังอย่างจริงจังในการปฏิบัติงาน
 - แนวการทำงานเชิงรุกและเน้นสัมพันธภาพที่ดี โดยเจ้าหน้าที่ใช้วิธีสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ประกอบกิจการหอพัก สร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบกิจการหอพัก ในการเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนหอพัก แทนการบังคับใช้กฎหมาย
 - การมีเครือข่ายอาสาสมัคร โดยมีการจัดตั้งอาสาสมัครดูแลหอพักในชุมชน (ไม่ว่าจะเป็น อสม. หรือ อพม.) เพื่อเป็นเครือข่ายในการประสานงานและแจ้งเหตุผ่านกลุ่ม Line
 - การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบกิจการหอพักโดยเฉพาะอย่างยิ่งจัดโครงการประกวดหอพักดีเด่นระดับจังหวัด เพื่อเชิดชูเกียรติผู้ประกอบกิจการหอพักที่ทำถูกต้องตามกฎหมาย ถือเป็น การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบกิจการหอพักในการพัฒนาปรับปรุงและการจดทะเบียนหอพักให้ถูกต้องตามกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญ
- **อุปสรรคและข้อท้าทายสำคัญ:**
 - **หอพักนอกระบบ:** ยังมีหอพักที่ไม่ได้จดทะเบียนอีกประมาณ 5,000 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งสะท้อนว่าการกำกับดูแลในระดับพื้นที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

- **ทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานท้องถิ่น:** บางท้องถิ่นมองว่างานหอพักเป็น "งานฝาก" ไม่ใช่ภารกิจหลัก จึงไม่ได้ขับเคลื่อนอย่างเต็มที่
- **ข้อจำกัดด้านบุคลากร:** ส่วนกลางมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานหอพักทั่วประเทศเพียงประมาณ 3 คน ซึ่งไม่เพียงพอต่อปริมาณงาน
- **มาตรการจูงใจที่ไม่เพียงพอ:** มาตรการลดหย่อนภาษี (มาตรา 41) ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้จริงเพื่อจูงใจผู้ประกอบการหอพัก

ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคุณภาพโครงการในอนาคต

- **การใช้ Soft Power:** ยกระดับการประกาศเกียรติคุณและประกวดหอพักดีเด่นเพื่อสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้ผู้ประกอบการหอพักเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนหอพัก
- **การพัฒนาความรู้ดิจิทัล:** จัดทำสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) และระบบให้คำปรึกษาออนไลน์เพื่อให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและผู้ประกอบการหอพักได้ตลอดเวลา
- **การปรับปรุงกฎหมาย:** พิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ประเด็นความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) และสิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการหอพัก

4. ข้อเสนอแนะจากผลการประเมินถอดบทเรียนโครงการ

คณะผู้ประเมินได้วิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินถอดบทเรียนโครงการ และข้อคิดเห็นจากเวทีวิพากษ์ร่างผลการประเมินโครงการประเมินผลในรูปแบบการถอดบทเรียนของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2568 โดยจัดทำเป็นข้อเสนอแนะจำแนกตามลักษณะข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดงบประมาณสนับสนุนเพื่อขยายสิทธิโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยบรรจุอยู่ในแผนงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพิจารณาแนวทางจัดสรรเป็นแบบ "ถ้วนหน้า" สำหรับเด็กทุกคนที่อายุต่ำกว่า 6 ปี เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ รวมถึงพิจารณาเพิ่มเงินอุดหนุนจาก 600 บาท เป็น 1,000 บาทต่อเดือนในระยะเบี่ยงต้นและขยายเพิ่มเติมเป็น 3,000 บาทในระยะต่อไป โดยวิเคราะห์ตามความจำเป็นรายกรณี ทั้งนี้ ควรมีการติดตามและประเมินผลการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องเพื่อสะท้อนความต้องการจำเป็นที่แท้จริง และความจำเป็นในการได้รับสิทธิสวัสดิการดังกล่าว

1.2 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้ทันสมัย เช่นกรณีโครงการพัฒนาระบบและขับเคลื่อนกลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน กิจกรรมการขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นเพศสภาพ (LGBTQ+) และการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการหอพักในการจดทะเบียน

1.3 การสร้างความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างผู้บริหารกรมกิจการเด็กและเยาวชนและผู้บริหารองค์กรภาคธุรกิจเอกชน ในกรณีโครงการซ่อม เสริม สร้างบ้านที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก โดยการกำหนดและ

ขับเคลื่อนนโยบายจำเป็นต้องมีการสร้างเข้าใจและความร่วมมือกับเครือข่าย CSR สถาบันการศึกษาในระดับจังหวัดให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันให้ชัดเจน และควรมีการกำหนดแผนแม่บท (Master Plan) สำหรับการดำเนินงานในระดับจังหวัด เพื่อให้ภาคเอกชนเห็นภาพรวมและเลือกสนับสนุนได้ตามความต้องการ และที่สำคัญ ควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกรมกิจการเด็กและเยาวชน และกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวเพราะปัญหาบ้านที่ไม่ปลอดภัยมักมากำกับปัญหาครอบครัว จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาทั้งสองด้านไปพร้อมกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการ

2.1 การจัดสรรภาระงานและบุคลากร ควรทบทวนและปรับภาระงานและปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมโดยเฉพาะบุคลากรด้านติดตามและประเมินผล และควรใช้กลไกในพื้นที่ เช่น อพม. อสม. หรือเจ้าหน้าที่ อปท. ช่วยติดตามคุณภาพชีวิตแทนการใช้เจ้าหน้าที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

2.2 การพัฒนากระบวนการทำงานที่สนับสนุน ลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นเพื่อประหยัดงบประมาณและเวลา โดยใช้การพัฒนาแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) สำหรับให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ใหม่ การประสานงานผ่านช่องทางที่รวดเร็ว เช่น Line Application

ทั้งสองประเด็นดังกล่าว ควรมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพและเสริมสมรรถนะบุคลากรในองค์กรอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เช่น เทคนิคการให้คำปรึกษา การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน แนวทางการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเปราะบาง อาทิ ภาวะซึมเศร้า เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับโครงการ

3.1 การทบทวนโครงการหรือข้อเสนอโครงการ (Project Proposal) โดยใช้ฐานข้อมูลและสารสนเทศที่มีอยู่ เพื่อวิเคราะห์เป้าหมายการทำงานและการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้นและสามารถวัดผลได้จริง โดยให้กองยุทธศาสตร์และแผนงานเป็นหน่วยงานหลักในการจัดกิจกรรมทบทวนโครงการ (Project Review) และควรทบทวนการปรับเปลี่ยนแนวทางการออกแบบโครงการแบบ Outcome-Based โดยการพัฒนาข้อเสนอโครงการต้องมุ่งเน้นไปที่ "การสร้างผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องและยั่งยืน" ต่อกลุ่มเป้าหมาย มากกว่าแค่การให้ความช่วยเหลือแบบเฉพาะหน้าหรือชั่วคราว จำเป็นที่แต่ละโครงการต้องมีการทบทวนโครงการทั้งขั้นตอนก่อนการพัฒนา/ กำหนดโครงการ และขั้นตอนก่อนการดำเนินโครงการ โดยมีกองยุทธศาสตร์และแผนงานเป็นหน่วยงานหลักในจัดดำเนินการทบทวนโครงการ

3.2 การเสริมพลังครอบครัวโดยการประสานงานด้านองค์ความรู้และความร่วมมือกับกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายโครงการ ทั้งนี้เพราะหลายโครงการที่ทำงานกับกลุ่มเป้าหมายจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้ปกครองในการบริหารจัดการเงินเพื่อการดูแลเด็ก (โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด) การส่งเสริมทักษะการดูแลเด็กอย่างมีคุณภาพ (โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก

ปฐมวัย) การเลี้ยงดูเด็กและวัยรุ่น (โครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในครอบครัวทดแทน กิจกรรมจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ (Kinship Care)) เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการติดตามและประเมินโครงการ

4.1 การพัฒนาระบบติดตามเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายโครงการต่าง ๆ โดยการใช้ระบบฐานข้อมูลร่วม และเทคโนโลยี AI มาช่วยวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (เช่น ระบบ ECDIS และ DSPM) เพื่อประสานส่งต่อการทำงานและระบบการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

4.2 การติดตามผลอย่างต่อเนื่องและการติดตามผลระยะยาว ควรกำหนดให้มีการติดตามคุณภาพชีวิตเด็กกลุ่มเป้าหมายอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (ดังกรณีโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดและโครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในครอบครัวทดแทน กิจกรรมจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ (Kinship Care)) และพัฒนาระบบติดตามเด็กหลังจากพ้นเกณฑ์การช่วยเหลือ (Post Care Evaluation) เช่น เด็กอายุเกิน 6 ปี หรือเกิน 18 ปี (ดังกรณีโครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในครอบครัวทดแทน กิจกรรมจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ (Kinship Care))

4.3 การเขียนและรายงานข้อมูลผลการดำเนินงาน ผู้รายงานต้องนำเสนอเนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการบรรยายรายละเอียดเนื้อหาที่เกี่ยวกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมายในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมในรายงานผลการดำเนินโครงการ

5. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ระหว่างผู้รับผิดชอบโครงการ

5.1 ควรมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโครงการ (Cross-Project Learning) ทั้งระหว่างการทำโครงการ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่พบในระหว่างดำเนินการได้ทันเวลาที่ ไม่ต้องรอจนสิ้นสุดโครงการ และเมื่อสิ้นสุดการทำโครงการในแต่ละปีงบประมาณเพื่อสรุปบทเรียนและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

5.2 ควรมีการจัดอบรมหรือให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ เช่น ทักษะการให้คำปรึกษาเด็กกลุ่มเปราะบาง หรือเด็กที่มีภาวะซึมเศร้า

5.3 ควรมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) อาทิ ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นสามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลาดังเช่นกรณีโครงการพัฒนาระบบและขับเคลื่อนกลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน กิจกรรมการขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558